

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ БАР'ЄРІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Гордієнко Валентина,

доцент кафедри професійної і вищої освіти,
Центральний інститут післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»,
кандидат педагогічних наук

Комуникативні бар'єри у професійній діяльності викладачів коледжів і технікумів різноманітні, зумовлені неоднаковими чинниками. Тому дуже важливо розуміти їх природу, причини виникнення та шляхи розв'язання.

Проблема комуникативних бар'єрів у професійній діяльності педагогів активно досліджувалася у розрізі психолінгвістики (М. Корнєв, А. Коваленко, Б. Поршнєв), проте, на нашу думку, важливо чітко розмежовувати поняття «психологічний бар'єр» і «комуникативний бар'єр», які є досить близькими, проте не тотожними.

Досліджуючи питання комуникативних бар'єрів у професійній діяльності викладачів закладів фахової передвищої освіти, звернемося до досліджень І. Глазкової, яка вважає, що проблеми у спілкуванні з педагогом найчастіше виникають у зв'язку з тим, що той, хто вчиться, вважає, що його внутрішній світ незрозумілий тому, хто вчить, а останній, у свою чергу, продовжує звертатися до нього як до дитини [1]. На нашу думку, враховуючи віковий склад студентського контингенту досліджуваних нами закладів фахової передвищої освіти, викладачам варто відмовитися на заняттях від звертань типу «діти», «хлопчики», «дівчатка», оскільки це одразу створює комуникативний бар'єр і формує негативну або скептичну реакцію на слова викладача.

Комуникативні бар'єри виникають також, коли викладач не цікавиться життям студентів, їхніми захопленнями й уподобаннями. У цьому випадку

відсутній спільний предмет спілкування, а процес комунікації базується виключно на вивченні певної навчальної дисципліни, що формує у студентів негативну оцінку викладача як співрозмовника. Єдиний шлях подолання такого бар'єру, на нашу думку, є щире зацікавлення викладачів захопленням студентів, їхніми вподобаннями.

Нам імпонує також думка Н. Волкової [2], яка вважає, що бар'єр спілкування зумовлений домінуванням рольової позиції того, хто вчить. На думку дослідниці, невміння долати ці бар'єри, як правило, призводить до зниження ефективності навчального процесу. Ми переконані, що викладач закладу фахової передвищої освіти має спрямовувати власний комунікативний вектор на вибудовування діалогічної взаємодії, оскільки саме вона формує основу продуктивного навчання.

Серед комунікативних бар'єрів, які виникають у професійній діяльності викладача, можна також виділити ситуативні, контрсугестивні, тезаурусні та інтракційні. Ситуативні бар'єри виникають при бажанні викладача і студента відмежуватися один від одного фізично або морально в силу певного ситуативного конфлікту. Шляхом подолання такого виду бар'єрів є усвідомлення необхідності вирішення конфліктів у процесі навчання між викладачем і студентами на стадії їх виникнення, не допускаючи стадії загострення.

Недовіра студента до викладача, взаємна байдужість, відсутність почуття гумору, негативні риси характеру викладача і студента, конформізм, відсутність спільної мети сприяють появі контрсугестивних бар'єрів спілкування. Постійна робота над самовдосконаленням і особистою врівноваженістю, обмеження імперативізму з боку викладача допоможуть уникнути виникненню таких бар'єрів.

Тезаурусні бар'єри зумовлені відсутністю навичок вибору доцільних лексичних і стилістичних засобів спілкування. Викладач повинен бути зацікавлений створенням установок на оволодіння правильним літературним мовленням у всіх ситуаціях спілкування, розвитком таких комунікативних

якостей, як правильність (відповідність акцентологічним, орфоепічним, граматичним, пунктуаційним та іншим нормам сучасної літературної мови), зрозумілість, точність висловлювання, доречність (логічність, переконливість, спонукальність), багатство (різноманітність мовленнєвих засобів), виразність (образність, емоційність, яскравість), чистота (недопустимість жаргонізмів, вульгаризмів і просторічних слів), лаконічність; володіння невербальними засобами спілкування (мімікою, жестами, правилами членування мовного потоку, темпом мовлення, тембром голосу) тощо.

Невміння викладача планувати й організовувати взаємодію студентської групи породжує інтеракційні бар'єри. На наше переконання, викладач має працювати над розвитком навичок соціального контакту, кооперації і дружнього змагання студентського колективу.

На нашу думку, в умовах закладів фахової передвищої освіти варто зосередити особливу увагу викладачів на подолання контрсугестивних й інтракційних бар'єрів. Усвідомлення, аналіз комунікативних бар'єрів і шляхів їх уникнення й подолання сприяє досягненню мети та завдань професійної діяльності викладачів, ефективній та плідній взаємодії зі студентами, гармонізації таких взаємовідносин, налагодженню ділового, здорового психологічного клімату в закладі фахової передвищої освіти. Треба усвідомити, що викладач і студент повинні поважати один одного, оскільки неможливо отримати позитивний результат освітнього процесу без поваги, розуміння і терпіння до особистості партнера з комунікації.

Список використаних джерел:

1. Глазкова І. Бар'єрна педагогіка: монографія. Бердянськ: Ткачук О.В., 2014. 318 с.
2. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: навч.посіб. Київ: Академія, 2006. 256 с.